

Хрутьба В.О., професор кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища, доктор технічних наук, професор
Харченко А.М., професор кафедри транспортного будівництва та управління майном, доктор технічних наук, професор
Дмитриченко А.М., професор кафедри логістики та проєктного менеджменту, кандидат технічних наук, доцент
Національний транспортний університет

ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: МЕРЕЖІ, ІННОВАЦІЇ, ПАРТНЕРСТВА НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСПОРТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сталий розвиток – це стратегічний орієнтир для післявоєнного відновлення України. В умовах післявоєнного відновлення України освіта має стати ключовим інструментом трансформації суспільства. Трансформаційне навчання є підходом до освіти, що спрямований на глибокі зміни у способі мислення, переконаннях, цінностях і поведінці здобувачів. Метою трансформаційного навчання є не просто передача знань, а розвиток здатності критично осмислювати досвід, переосмислювати усталені уявлення та формувати нові перспективи. Якщо охарактеризувати трансформаційне навчання то до основних характеристик можна віднести і критичне мислення, діалог та активне залучення тощо. При застосуванні трансформаційного навчання у напрямках вищої освіти то це підготовка фахівців, здатних діяти в умовах невизначеності та складності, у сталому розвитку це буде трансформаційне навчання, яке допомагає формувати екологічну свідомість і соціальну відповідальність та у професійному розвитку його застосування буде сприяння адаптації до змін і розвитку лідерських якостей. Освіта, як рушій сталого розвитку (ESD) формує цінності, знання, навички та настанови, необхідні для сталого способу життя, сприяє розвитку критичного мислення, відповідального споживання, екологічної та соціальної свідомості. Вона є основою для досягнення всіх 17 Цілей сталого розвитку ООН, особливо цілі 4: «Якісна освіта». Особлива роль цілі 4 є в забезпеченні всеохоплюючої та справедливої якісної освіти. Освіта є основою для досягнення інших цілей таких, як гендерна рівність, гідні умови праці, кліматичні дії тощо та підготовка фахівців для зелених економік, цифрової трансформації, соціальної згуртованості та необхідністю формування міждисциплінарних компетентностей. Фахівці з відновлюваної енергетики, урбаністи сталого розвитку, екологічні аудитори. При інтеграції принципів сталого розвитку в навчальні програми (ESD — Education for Sustainable Development), підготовку педагогів, управління закладами освіти, орієнтує на глобальні компетентності, як критичне мислення, міжкультурну комунікацію, екологічну свідомість. Існує необхідність перепідготовки викладачів для викладання з урахуванням принципів сталого розвитку та розвиток педагогіки партнерства, навчання через проєкти, міждисциплінарність. Національний транспортний університет (НТУ) активно інтегрує принципи сталості у власну освітню, наукову та управлінську діяльність. Однією з візуальних схем, яка ілюструє ключові компоненти трансформаційного навчання для сталого розвитку в контексті діяльності НТУ та включає не тільки міжнародні освітні зв'язки, але й цифрові інструменти та платформи, приклади успішних кейсів, партнерські зв'язки з бізнесом, громадськими організаціями та екологічними установами, є участь НТУ в міжнародному консорціумі Erasmus+ KA220-HED «Transformational Learning Network for Resilience». Мета цього міжнародного проєкту – створення трансдисциплінарної освітньої мережі для підтримки сталого відновлення України [1]. Проєкти співпраці у сфері вищої освіти (KA220-HED) спрямовані на сприяння підвищенню якості та актуальності діяльності організацій, розвитку та зміцненню партнерських мереж, підвищенню здатності партнерів працювати разом на транснаціональному рівні, сприяючи інтернаціоналізації власної діяльності шляхом обміну або розвитку нових практик і методів, а також обміну і порівнянню ідей. Створена трансдисциплінарна освітня мережа в рамках цього проєкту сприятиме інноваційним підходам у викладанні та проведенні прикладних досліджень, а також буде підтримувати українські заклади вищої освіти на шляху до сталого управління. Крім того, здобувачі освіти в цьому проєкті мають можливість діяти як агенти змін задля сталого розвитку з урахуванням ризиків сьогодення та невизначеностей майбутнього. Залучення екологічних організацій, наукових інститутів, природоохоронних установ, спільні семінари, тренінги, літні школи, зокрема в Еберсвальде (Німеччина), сприяють закріпленню даних європейських ініціатив [2]. Партнерство з університетами Німеччини, Польщі, Чехії, Литви забезпечує українським університетам транскордонне професійне спілкування та обмін досвідом. Створення цифрової платформи «TransLearnN» (<https://ukraine-oss.com/translearnn/>) – майданчику для обміну досвідом, навчальних матеріалів, кейсів – в рамках даного проєкту, яка розпочала свою роботу наприкінці жовтня 2024 року – є ключовим компонентом проєкту «Мережа трансформаційного навчання для стійкості – Забезпечення української вищої освіти для сталої та надійної відбудови (післявоєнної) України». Місія платформи полягає у популяризації концепції сталого розвитку в університетах України та посиленні інтересу стейкхолдерів закладів вищої освіти стосовно цього питання через комунікації та спільний творчий діалог. Платформа має подвійне призначення: діє як професійний майданчик для обміну досвідом стосовно сталого розвитку в університетах; а також як посередник, що об'єднує агентів змін – учасників освітнього процесу. Крім того, платформа сприяє синергії між національними та міжнародними мережами сталого розвитку. Ключовим пріоритетом цього транскордонного віртуального майданчику є надання можливостей українським університетам навчатися один в одного на основі досвіду у сфері сталого розвитку та отримувати користь від спільних знань з метою подальшої інтеграції в освітній та науковий процес власних університетів. Така мережа сприятиме: постійному обміну знаннями, ресурсами та найкращими практиками; сталому менеджменту – розробці та впровадженню сталих підходів та ініціатив у менеджменті та освітніх програмах, з урахуванням європейського досвіду та стандартів; врахуванню потреб та запитів секторів економіки – аналізі потреб різних

секторів, включно з промисловістю, державним управлінням та суспільством, у контексті сталого розвитку та відновлення після війни; розробці стратегій та підходів для підтримки створення та розвитку сталих громад, які зможуть адаптуватися та процвітати в умовах зміни клімату та соціально-економічних викликів; інтеграції знань стосовно сталого розвитку в індивідуальні освітні траєкторії здобувачів вищої освіти, підготовка свідомих лідерів, що здатні вирішувати глобальні виклики суспільства; впровадженню практико-орієнтованого навчання – здійснення лабораторних та практичних робіт на підприємствах, виконання польових досліджень в рамках освітніх програм університетів. Успішні кейси НТУ стосуються саме таких напрямків, як: академічна мобільність; обмін досвідом щодо енергоефективності та сталого управління; виконання студентських проєктів, які включають розробку окремих стратегій сталого розвитку громад, де студенти НТУ беруть безпосередню участь; залучення здобувачів освіти та викладачів до екологічного моніторингу, урбаністичних ініціатив, транспортного планування [3]. Платформа TransLearnN дозволяє університетам також обмінюватися найкращими практиками, формувати спільні навчальні модулі, проводити онлайн-зустрічі [2]. У рамках партнерств для сталого розвитку НТУ – це плідна співпраця з ДП «НІРІ», ГО «Екологічна безпека регіонів України», природними парками та іншими стейкхолдерами, які за ключові моменти своєї діяльності розглядають розробку рішень для сталого транспорту, логістики, енергоефективності, екологічності. Отже, НТУ демонструє приклад інтеграції освіти, науки та практики для сталого розвитку в напрямі мереж, інновацій та партнерств, що є основою трансформаційного навчання. Національний транспортний університет безперервно вдосконалює освітній процес та освітні програми задля ефективної підготовки агентів змін та фахівців, здатних діяти в умовах глобальних викликів.

Перелік джерел посилання:

1. Національний транспортний університет в проєкті Erasmus+ KA220-HED – Партнерство у сфері вищої освіти. URL: <http://www.ntu.edu.ua/natsionalniy-transportniy-universitet-v-proyekti-erasmus-ka220-hed-partnerstvo-u-sferi-vishhoyi-osviti/> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Нова цифрова платформа створена в рамках проєкту TransLearnN для підтримки сталого розвитку в українських університетах. URL: <https://translearnn.ztu.edu.ua/2024/11/01/> (дата звернення: 04.09.2025).
3. Робоча зустрічі в рамках міжнародного проєкту «Мережа трансформаційного навчання для забезпечення стійкості сприяння українській вищій освіті у забезпеченні сталого та надійного відновлення (післявоєнної) України». URL: <http://www.ntu.edu.ua/robocha-zustrichi-v-ramkah-mizhnarodnogo-proyektu-merezha-transformatsiyного-navchannya-dlya-zabezpechennya-stiykosti-spriyannya-ukrayinskiy-vishhiy-osviti-u-zabezpechenni-stalogo-ta-nadiynogo-vidnovenja> (дата звернення: 06.09.2025).